

VALTIONEUVOSTON ASETUS VUODELTA 2026 MAKSETTAVASTA MEHILÄISTALOUDEN KANSALLISESTA PESÄKOHTAISESTA TUESTA

1. Yleistä

Maa- ja puutarhatalouden kansallisena tukena maksettava mehiläistalouden pesäkohtainen tukijärjestelmä on hyväksytty nyky muodossaan alun perin 16.4.2002 komission päätöksellä C(2002)786 (tuki nro N 137/01). Pesäkohtaisen tuen tavoitteena on Suomen epäedullisista luonnonolosuhteista johtuvan kilpailuhaitan kompensoiminen sekä mehiläistalouden jatkuvuuden ja kehittymismahdollisuuksien turvaaminen. Nykyisin tuen myöntövaltuus tulee Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1308/2013 215 artiklasta.

Mehiläistalouden kansallista tukea ehdotetaan maksettavaksi 28 euroa talvehtinutta ja jakautumatonta mehiläisyhteiskuntaa kohti eli tukitaso olisi 3 euroa korkeampi kuin vuonna 2025. Mehiläistalouden pesäkohtaista tukea arvioidaan maksettavan noin 28 000 mehiläisyhteiskunnalle.

Asetusluonnoksesta on pyydetty lausuntoa Valtiovarainministeriöltä, Ruokavirastolta, Elinvoimakeskusilta, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.:ltä, ProAgria Keskusten Liitto ry:ltä, ProAgria Svenska lantbruksällskapens Förbund rf:ltä sekä Suomen Mehiläishoitajain Liitto SML ry:ltä. Lausuntoaika oli lyhennetty kolmeen viikkoon hakuaikataulujen varmistamiseksi. Lausuntopalvelua ei ole käytetty varsin rajallisen tuensaajajoukon johdosta. Valtiovarainministeriöllä ja Ruokavirastolla ei ollut lausuttavaa asetusluonnoksesta. Suomen Mehiläishoitajien Liitto SML ry, että mehiläistarhaus on olennainen osa Suomen huoltovarmuutta, luonnon monimuotoisuuden ylläpitoa ja kotimaisen elintarviketuotannon toimintaedellytyksiä. Hunajantuotanto on arvokas ja korkealaatuinen kotimainen elintarvikeala, jonka rinnalla mehiläisten tarjoaman pölytyspalvelun taloudellinen ja ekologinen merkitys ulottuu laajasti koko ruokajärjestelmään ja ylittää hunajantuotannon arvon moninkertaisesti. SML esittää, että vuoden 2026 pesäkohtaisen tuen suuruudeksi vahvistetaan 30 euroa talvehtinutta ja jakautumatonta mehiläisyhteiskuntaa kohti. Perusteluina tuen korottamiselle SML esittää ruokintasokerin hinnan pysymistä korkealla ja markkinoilla olevan suuren hintavaihtelun, energia- ja polttoainekulujen koholla olon, tarvikkeiden ja kaluston hintojennousun, arvonlisäveronkorotukset ja karhukannan kasvun ja metsästyksen rajoitukset. Kokonaisuutena SML toteaa kustannustason nousseen selvästi nopeammin kuin pesäkohtainen tuki, mikä heikentää mehiläistalouden kannattavuutta ja investointihalukkuutta. Tuen tason korottaminen tai vähintään säilyttäminen ilman, että pesämäärän alarajaa tarvitsee muuttaa, on lausunnon mukaan välttämätöntä, jotta pölytyspalvelu ja kotimainen hunajantuotanto voidaan turvata. Lausunnossa huomautetaan myös, että määräraha ei ole viime vuosina tullut täysimääräisesti

käytetyksi: vuosittain maksettujen tukien kokonaismäärä on ollut noin 700 000 euroa, kun tarkoitukseen on varattu noin 800 000 euroa. SML kannattaa myös muita tuen ehtoja ja pitää tärkeänä, että asetuksessa säilyy mahdollisuus myöntää tukea talvituhojen, eläintautien ja petoeläinvahinkojen aiheuttamien pesämenetysten perusteella. Lausunnon mukaan petovahinkojen ennaltaehkäisyyn sekä vahinkojen korvausjärjestelmiin tulee jatkossa kiinnittää entistä enemmän huomiota. SML kuitenkin esittää, että 4 §:ssä tarkoitettua selvitysvelvollisuutta täsmennetään asetustasolla. Nykyinen muotoilu jättää epäselväksi, millainen dokumentaatio katsotaan riittäväksi osoittamaan mehiläisyhteiskunnan tuhoutumisen syyn. Jotta hakijoita kohdeltaisiin yhdenvertaisesti eri alueilla, asetuksessa tulisi määritellä vähintään esimerkinomaisesti, mitä selvityksellä tarkoitetaan. Riittäväksi selvitykseksi tulisi hyväksyä esimerkiksi valokuvat tuhoutuneista pesistä, päivätty kirjallinen kuvaus tapahtumasta, mahdolliset havaintotiedot petoeläimistä sekä tarvittaessa ulkopuolisen tahon, kuten petoyhdyshenkilön vahvistus tapahtuneesta. Eläintautitapauksissa eläinlääkärin todistus on perusteltu, mutta muiden syiden osalta selvitysvelvollisuuden tulee olla kohtuullinen ja suhteutettu tarhaajan tosiasiallisiin mahdollisuuksiin dokumentoida tapahtuma. Annetuista lausunnoista otetaan huomioon korotuksen tarve tukitasoon, sen sijaan asetusluonnoksen 4 §:n muotoilun muuttamista ei nähdä tarkoituksenmukaisena toteuttaa asetustasolle vaan se voidaan hoitaa Ruokaviraston toimivallassa olevan valvontaohjeistuksen täsmentämisellä jos Ruokavirasto näkee aiheen mahdolliseksi toteuttaa. Karhutuhojen kasvamisen johdosta katsotaan kuitenkin kohtuulliseksi korottaa käytettävissä olevan määrärahan puitteissa tukitasoa kolmella eurolla jolloin esitettävä tukitaso olisi 28 euroa mehiläisyhteiskuntaa kohti.

Toimivalta valtioneuvostolle on asiassa osoitettu maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) 4 §:n 2 momentissa ja 15 §:n 3 momentissa. Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen vuodelta 2026 maksettavasta mehiläistalouden kansallisesta pesäkohtaisesta tuesta.

2. Yksityiskohtaiset perustelut

1 § Yleistä. Mehiläistalouden kansallinen pesäkohtainen tuki myönnettäisiin maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) 6 §:n 3 kohdassa tarkoitettuna muuna kansallisena tukena.

2 § Määritelmät. Mehiläistarhaajalla tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä, luonnollisten henkilöiden muodostamaa yhtymää tai jakamatonta kuolinpesää sekä luonnollisten henkilöiden muodostamaa avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä, osuuskuntaa, osakeyhtiötä ja yhdistystä taikka säätiötä, julkisoikeudellista yhteisöä, koulutilaa tai vankilatilaa, joka harjoittaa mehiläistaloutta, mehiläisyhteiskunnalla Suomessa sijaitsevaa, kesymehiläisistä (*Apis mellifera*) koostuvaa emon, työmehiläisten ja sikiöiden sekä niiden hoitamiseen tarvittavan pesäkaluston muodostamaa kokonaisuutta ja tuotantokaudella aikaa 1 päivästä kesäkuuta 30 päivään syyskuuta 2026.

3 § Tuen myöntämisen edellytykset. Tuen myöntämisen edellytyksenä olisi vähintään 15 talvehtineen mehiläisyhteiskunnan hallinta omistajana, vuokramiehenä taikka testamenttiin, muuhun perintöoikeudelliseen saantoon tai muuhun saantokirjaan perustuvan käyttöoikeuden nojalla tuotantokauden 2026 ajan. Mehiläistarhaajalla olisi oltava viimeksi toimitetun tai sitä edeltävän verotuksen mukaan tai tuen hakemista edeltävänä verovuonna mehiläistalouden myynnistä tuloa. Toimintaa aloitettaessa olisi

osoitettava toiminnan aloittamisesta aiheutuneita menoja. Tuen saamisen edellytyksenä olisi, että mehiläisyhteiskuntia on tuotantokauden aikana hoidettu siten, että niistä voidaan kerätä normaali hunajasato. Tuen myöntäminen ja maksaminen edellyttäisi myös, että mehiläistarhaaja noudattaa mitä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 ("eläinterveyssäännöstö") 84 ja 102 artiklassa sekä eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa (1069/2021) 3 ja 7 §:ssä ja sen nojalla annetuissa säädöksissä mehiläisistä säädetään. Hakijan tulee ilmoittaa mehiläisyhteiskuntien pitopaikat ja mehiläisyhteiskuntien lukumäärä kussakin pitopaikassa.

4 § Tuotantokaudella tapahtunut mehiläisyhteiskuntien määrän alentuminen. Tukea voitaisiin myöntää tuotantokaudella tuhoutuneesta mehiläisyhteiskunnasta, jos tuhoutumisen syynä on ollut eläintauti, petoeläimen aiheuttama vahinko tai muu vastaava mehiläistarhaajasta riippumaton poikkeuksellinen syy. Mehiläisyhteiskuntien määrän alentumisesta olisi toimitettava selvitys. Jos mehiläisyhteiskuntien määrä olisi vähentynyt eläintaudin takia, selvityksen liitteenä olisi lisäksi oltava eläinlääkärin antama todistus.

5 § Tuotantokauden ulkopuolella tapahtunut mehiläisyhteiskuntien määrän alentuminen. Jos tuen myöntämisen perusteena olevien talvehtineiden mehiläisyhteiskuntien määrä olisi talvituhojen, eläintautien tai muun vastaavan mehiläistarhaajasta riippumattoman poikkeuksellisen syyn takia ollut vähintään kolmasosan pienempi kuin vakiintunut määrä, tuki voidaan myöntää tukivuoden 2025 lopullisten määrien perusteella. Tätä määrää voitaisiin käyttää tuen myöntämisen perusteena korkeintaan kahtena peräkkäisenä tukivuonna. Tukea voitaisiin myöntää tuhoutuneesta mehiläisyhteiskunnasta vastaavasti kuin tuotantokaudellakin.

6 § *Tuen määrä.* Pesäkohtaista tukea esitetään maksettavaksi 28 euroa mehiläisyhteiskuntaa kohti.

7 § *Voimaantulo.* Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 7.4.2026.

3. Taloudelliset vaikutukset

Valtion talousarvion momentilla 30.20.40 (maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki) on vuonna 2026 osoitettu varat yhteensä 350,00 miljoonan euron suuruiseen maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen. Mehiläistalouden kansalliseen tukeen vuodelta 2026 arvioidaan tarvittavan 0,80 miljoonaa euroa. Tarvittava määräraha on otettu huomioon maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen jakoehdotusta laadittaessa. Muut momentilta 30.20.40 rahoitettavat kohteet huomioon ottaen määrärahan arvioidaan riittävän ehdotettuun tarkoitukseen.